

Sibel ERKAL¹

ARAŞTIRMA-RESEARCH

**KIRIKKALE OVACIK
MAHALLESİNDE YAŞAYAN 65
YAŞ VE ÜZERİ KİŞİLERİN EV
KAZALARI İLE KARŞILAŞMA
DURUMLARININ VE KAZA
NEDENLERİNİN İNCELENMESİ**

**A STUDY OF THE HOME ACCIDENTS
AND THE REASONS OF ACCIDENTS
FOR THE PEOPLE OF 65 YEARS
AND OVER, LIVING IN OVACIK
DISTRICT OF KIRIKKALE**

ÖZET

Araştırma, Kırıkkale'de Ovacık mahallesinde yaşayan 65 yaş ve üzerindeki yaşlıların ev kazaları ile karşılaşma durumunu ve kazaların nedenlerini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Çalışmaya 65 yaş ve üzerindeki toplam 137 kişi alınmıştır. Ev kazalarını ve nedenlerini belirlemeye yönelik hazırlanan anket formu bireylere uygulanmıştır. Araştırmada 65 yaş ve üzerindeki bireylerin % 27.7'sinin son bir yıl içerisinde ev kazası geçirdiği, yaş arttıkça kaza geçirenlerin oranının arttığı ($p<0.001$), kadınların erkeklere göre daha fazla kaza geçirdiği ($p<0.05$), yalnız yaşayanlarda ev kazalarının daha sık görüldüğü ($p<0.001$) saptanmıştır. Ev kazası geçiren yaşlılar arasında düşmeler ilk sırada yer almakta, neden olarak da banyoda tutunma barının olmamasını belirtenler önde gelmektedir.

Anabtar Sözcükler: Yaşlı, Kaza, Ev kazaları, Ev güvenliği, Yaralanma

ABSTRACT

This study has been planned and conducted to determine the home accidents, and the reasons of the accidents for the people of 65 years old and over, living in Ovacık district of Kırıkkale. The research has been conducted on 137 people of 65 years old and over. The questionnaires, pertaining to determination of the home accidents and their reasons, have been applied to the individuals. In the research, it has been found out that 27.7 % of the individuals aged 65 and over had home accidents during the last one year. It has also been concluded that the number of accidents increased with aging ($p<0.001$), the women had more accidents than men ($p<0.05$), and the people living alone had more home accidents compared to the others ($p<0.001$). The first ranking accident among the people of 65 years old is falling, and the primary reason given for the accident is the absence of the handlebars in the bathrooms.

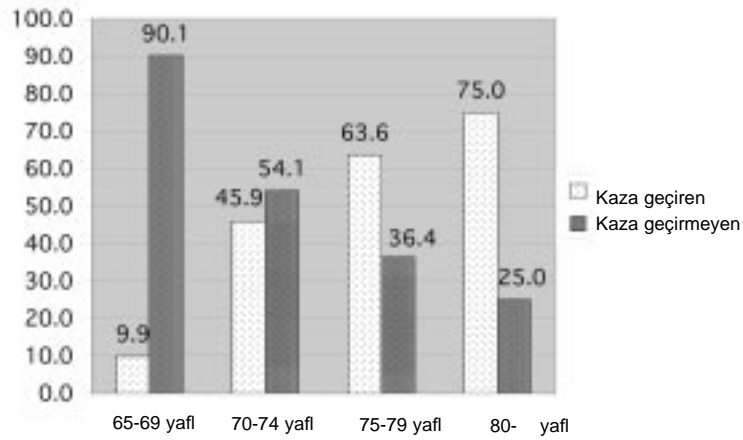
Key Words: Elderly, Accident, Home accident, Home safety, Injury

Geliş:05/01/2005

Kabul: 24/01/2005

Hacettepe Üniversitesi, Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Ev Ekonomisi Bölümü Samanpazarı-Ankara
Tel: 0.312-3051667-169 Fax: 0.312-3051095 E mail: erkalsibel@hotmail.com

¹Yrd. Doç. Dr, Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Y.O. Ev Ekonomisi Bölümü, Ankara.
İletişim: Dr.Sibel Erkal H.Ü. Ev Ekonomisi Bölümü, Sıhhiye-Ankara.
Tel: (0.312)3051667/169 Fax:(0.312)3051095 e mail: erkalsibel@hotmail.com

Şekil I- Yaşlıların ev kazası geçirme durumun veya yaş gruplarına göre dağılımı.

GİRİŞ

Yaşlılık, insan yaşamının en duyarlı ve kaçınılmaz bir dönemidir. Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı; “çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması” olarak tanımlamıştır⁽¹⁾. Günümüzde 65 yaş ve üzeri yaşlı olarak sınıflandırılmaktadır. Türkiye’de 1985 yılında % 4.2 olan 65 yaş ve üzeri nüfusun, 2000’de % 5.6 olduğu görülmekte, 2020 yılında ise bu oranın % 7.7’ye yükselmesi beklenmektedir. Aynı şekilde, 2002 yılında 70 yıl olan doğumda beklenen yaşam süresi 2020 yılında 73.9’a ulaşacaktır^(2, 3).

Ortalama insan ömrünün uzamasının sonucu olarak, toplumda yaşlı nüfusunda görülen artış, yaşlıların sorunlarına önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Yaşlıların karşılaştığı sorunların önemli bir kısmını ev kazaları oluşturmaktadır⁽⁴⁾.

Yaşlanma ile birlikte görme yeteneğinin azalması, işitme gücünün ve denge kontrolünün zayıflaması, elin iyi kavrayamaması vb değişiklikler ileri yaşlarda kaza riskini artırır^(5,6). Yaşlıların bireysel özellikleri dışında, yaşadığı ev ortamı da kazaların oluşmasında önem taşımaktadır⁽⁷⁾. Yaşlılığın getirdiği yetersizlikler, çevrenin oluşturduğu engeller ve riskler nedeniyle özellikle düşmeler sık görülmektedir⁽⁸⁾. Atmış beş yaş ve üzerinde kazalara bağlı ölüm hızı, toplam nüfusa göre 3 kat artmaktadır⁽⁹⁾.

Yaşlıların karşılaştığı kazaların çoğu kolayca gözden kaçabilen ancak kolayca da giderilebilecek nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerin belirlenmesi ve giderilmesini sağlayacak bazı basit önlemlerin alınmasıyla bir çok kaza önlenbilir⁽⁴⁾.

Bu araştırma Kırıkkale’de Ovacık mahallesinde yaşayan 65 yaş ve üzerindeki yaşlıların ev kazaları ile karşılaşma durumunu ve ev kazalarının nedenlerini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

YÖNTEM ve GEREÇ

Araştırmanın evrenini Kırıkkale Ovacık mahallesi yerleşim alanında oturan 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. Ovacık mahallesi muhtarlık kayıtlarında Atmış beş yaş ve üzerindeki kişi sayısının 650 olduğu belirlenmiştir. Örneklem alınacak kişi sayısını belirlemede “Tabakalı rasgele örnekleme” yöntemi formülü kullanılmış ve örneklem genişliği n:137 olarak bulunmuştur. Tabaka büyüklüklerine orantılı dağıtım kullanıldığında tabakalardaki örneklem genişlikleri 65-69 yaş grubunda 81, 70-74 yaş grubunda 37, 75-79 yaş grubunda 11, 80+ yaş grubunda 8 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınacak her tabakadaki kişi sayısı 1’den ni’e kadar numaralandırılmış ve her tabakadan örneğe dahil edilecek kişiler rasgele sayılar tablosu yardımıyla saptanmıştır.

Araştırmanın verileri konu ile ilgili kaynaklardan yararlanılarak hazırlanan anket formunun^(4,10-12) araştırmacı tarafından 10 Temmuz-30 Ekim 2004 tarihleri arasında yaşlılara uygulanması sonucu toplanmıştır.

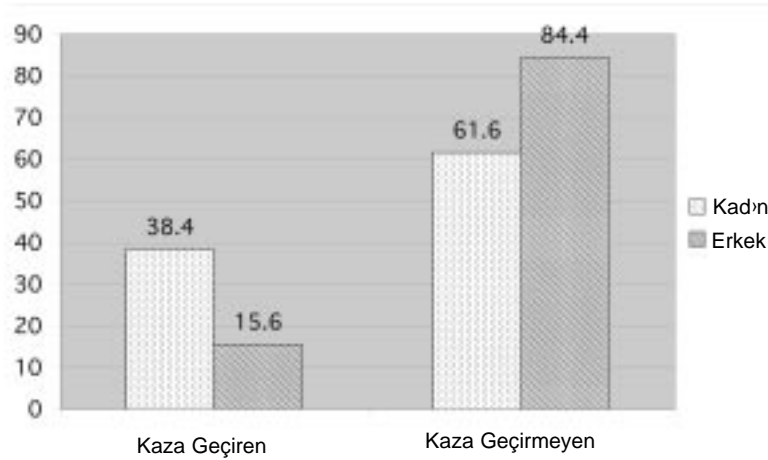
Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirilmesi SPSS (10.0) programında ki-kare analizi ile yapılmıştır. Çok gözlü tablolarda beklenen frekans 5’den küçük göz sayısı toplam göz sayısının % 20’sinden az ise Pearson ki-kare analizi, % 20-% 50 arasında ise ve boş göz yoksa Likelihood analizi kullanılmış, % 50’ den büyükse değerler sayı ve % olarak verilmiştir.

BULGULAR

Yaşlılar hakkında genel bilgiler

Araştırma kapsamına alınan yaşlı kişilerin % 59.2’si 65-69, % 27.0’si 70-74, % 8.0’i 75-79, % 5.8’i de 80 + yaş grubunda olup % 53.3’ü kadın, % 46.7’si ise erkektir.

Araştırmada yaşlıların % 69,3’ünün ilköğretim ve daha az, % 21.2’sinin ortaokul, % 9.5’inin lise ve daha fazla öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Atmış beş yaş ve üzerindeki yaşlıların % 30.7’si yalnız, % 69.3’ü de eşi ve/veya çocukları ile birlikte yaşamaktadır.

Şekil 2- Yaşlıların cinsiyete ve ev kazası geçirme durumuna göre dağılımı.

Atmış beş yaş ve üzerindeki yaşlıların son bir yılda ev kazaları ile karşılaşma durumu

Çalışmada 65 yaş ve üzerindeki 137 kişinin 38'inin (%27.7) son bir yıl içerisinde ev kazası geçirdiği saptanmıştır. Şekil 1'de 80 ve üzeri yaş grubunda % 75.0 ile ev kazası geçirenlerin ilk sırada yer aldığı ve yaş arttıkça ev kazası geçirenlerin oranının da arttığı görülmektedir (65-69 yaş % 9.9, 70-74 yaş % 45.9, 75-79 yaş % 63.6, 80 + yaş % 75.0). Bu ilişki istatistiksel olarak da önemli bulunmuştur ($\chi^2=35.095$, $p<0.001$). Araştırmaya katılan kadınların % 38.4'ü, erkeklerin % 15.6'sı son bir yıl içerisinde kaza geçirmiştir. Cinsiyetler arasındaki bu fark istatistiksel olarak da önemli bulunmuştur (Şekil 2) ($\chi^2=7.694$, $p<0.05$).

Araştırmada ilkokul ve daha az öğrenim görenlerin % 28.4'ü ev kazası geçirmiştir. Şekil 3'de öğrenim düzeyi arttıkça ev kazası geçirenlerin oranının azaldığı görülmektedir (ilkokul ve daha az % 28.4, ortaokul % 27.6, lise ve daha fazla % 23.1). Bu ilişki istatistiksel açıdan önemsiz bulunmuştur ($\chi^2=0.163$, $p>0.05$).

Bu çalışmada, yalnız yaşayanların % 57.1'inin, eşi ve/veya çocukları ile birlikte yaşayanların % 14.7'sinin ev kazası geçirdiği belirlenmiştir. Bu fark istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($\chi^2=24.057$, $p<0.001$).

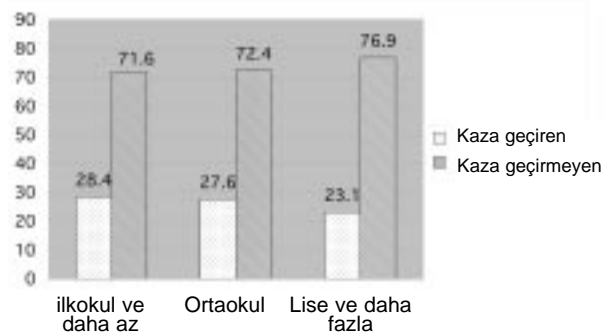
Ev kazası geçirdiğini belirten yaşlılar arasında en fazla görülen ev kazasının düşme olduğu (% 60.5) saptanmıştır. Her iki cinsiyette en sık görülen kaza tipinin düşme olduğu belirlenmiştir (kadın % 64.3, erkek % 50.0) (Şekil 4). Şekil 5'de görüldüğü gibi tüm yaş gruplarında en fazla görülen ev kazası düşmelerdir (65-69 yaş % 50.0, 70-74 yaş % 58.8, 75-79 yaş % 57.1, 80+ % 83.3). Yaşlılar arasında boğulma ve elektrik çarpması sonucu kaza geçirenlere rastlanmamıştır. Araştırmaya katılan ve ev kazası geçirdiğini belirten yaşlılar arasında % 36.9 ile mutfakta kaza geçirenler ilk sırada yer almaktadır.

Kaza geçiren yaşlıların % 44.7'sinin kışın, % 21.1'inin ya-

zın, % 18.4'ünün ilkbaharda, % 15.8'inin de sonbaharda kaza geçirdikleri belirlenmiştir.

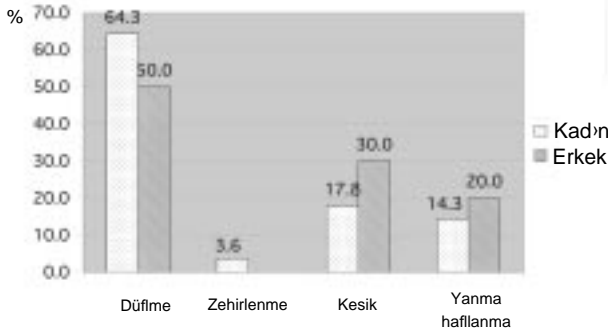
Araştırmada düşmelerin nedeni olarak banyoda tutunma barının olmamasını (% 21.7) belirtenler önde gelmekte, bunu eşit oranlarda % 17.4 ile aydınlatmanın yetersiz olmasını ve zeminin ıslak olmasını belirtenler izlemektedir. Zehirlenmelerde bozuk gıda (%100), kesiklerde kırık bardak kullanılması (%50.0), yanmalarda çaydanlığın, tencerenin sapının tam kavranmamış olması nedeniyle (% 66.7) kaza geçirenler ilk sıradadır (Şekil 6).

Çalışmada ev kazası geçirmiş olan yaşlıların % 71.1'inde tam iyileşme olduğu, % 21.1'inde tedavinin devam ettiği, % 7.8'inde engelliliğin olduğu belirtilmiştir.

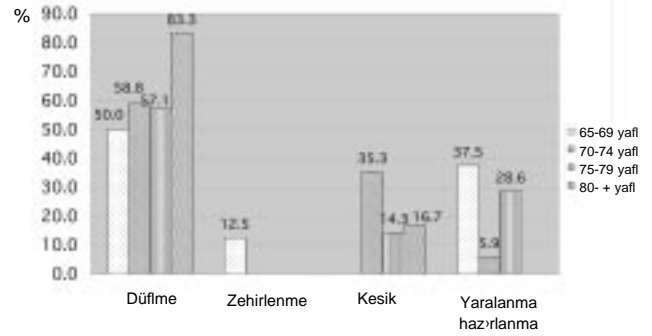

Şekil 3- Yaşlıların ev kazası geçirme durumuna ve öğrenim düzeylerine göre dağılımı dağılımı

65 YAŞ VE ÜZERİ KİŞİLERİN EV KAZALARI İLE KARŞILAŞMA DURUMLARININ VE KAZA NEDENLERİNİN İNCELENMESİ

Şekil 4- Ev kazası geçiren yaşlıların cinsiyetlerine ve kaza tiplerine göre dağılımı

Şekil 5- Ev kazası geçiren yaşlıların yaş gruplarına göre dağılımı.

TARTIŞMA

Yaşlılarda ev kazalarını ve nedenlerini belirlemeyi amaçlayan çalışmalar, kazalara karşı koruyucu önlemlerin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmada 65 yaş ve üzerindeki bireylerin % 27.7'si son bir yıl içerisinde ev kazası geçirmiştir. Topaç'ın(13) araştırmasında 213 yaşlının 139'unda (% 65.3) son bir yılda, Keskinoglu ve arkadaşlarının çalışmasında(7) yaşlıların % 38.3'ünün son altı ayda ev kazası geçirdiği belirtilmiştir.

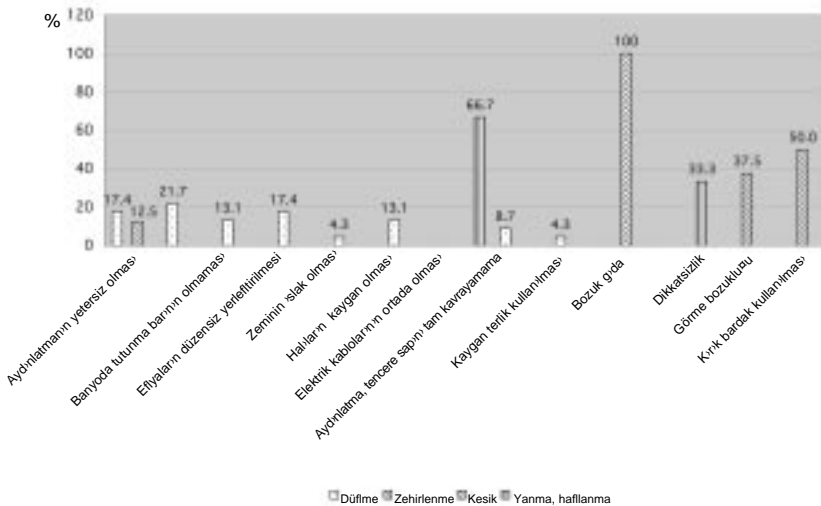
Seksen ve üzeri yaş grubunda ev kazası geçirenler (% 75.0) ilk sıradadır. Yaş arttıkça ev kazası geçirenlerin oranı da artmaktadır (p<0.001). Yapılan araştırmalarda da ileri yaşlarda yaşlılığın getirdiği fiziksel yetersizliklerin artmasıyla daha fazla kaza görüldüğü belirtilmektedir(13,14).

Yaşlılarda yapılan araştırmalarda kadınların erkeklere oranla daha fazla kaza geçirdiği bildirilmektedir(7,13,14). Bu çalışmada da kadınlarda (% 38.4) ev kazası geçirenler erkekler-

den (% 15.6) daha fazladır (p<0.05). Bu, kadınların erkeklere göre evde daha fazla zaman geçirmeleri ve evle ilgili faaliyetlerde daha fazla sorumluluk almaları ile açıklanabilir.

Çalışmada ilköğretim ve daha az öğrenim görenlerin % 28.4'ü ev kazası geçirmiştir. Öğrenim düzeyi arttıkça ev kazası geçirenlerin oranı azalmaktadır (p> 0.05). Bu bulgu, özellikle öğrenim düzeyi düşük olan yaşlılara, ev kazaları ve korunma yolları konusunda verilecek eğitimin kazaları önlemede etkili olacağını düşündürmektedir. Topaç'ın çalışmasında da (13) ortaöğretim ve daha az öğrenimli yaşlılar ile lise ve üniversite mezunu yaşlılar arasında kaza geçirme açısından anlamlı fark olduğu belirtilmiştir.

Araştırmada yalnız yaşayan yaşlılarda (% 57.1), eşi ve/veya çocukları ile birlikte yaşayanlara göre (% 14.7) daha fazla ev kazası görülmüştür (p<0.001). Yapılan araştırmalarda da yalnız yaşayan yaşlılarda daha fazla kaza görüldüğü bildirilmektedir (7,13,15). Bu sonuç, özellikle yalnız yaşayan yaşlı-

Şekil 6- Ev kazası geçiren yaşlıların kaza tiplerine ve nedenlerine göre dağılımı

ların evle ilgili faaliyetleri kendileri yapmak zorunda olmaları nedeniyle ev kazaları ile daha fazla karşılaştıklarını düşünmektedir.

Yaşlılar arasında düşme, en sık yaralanma nedenidir⁽¹⁶⁾. Her yıl 65-74 yaş arasındaki yaşlıların dörtte birinin düştüğü, bunların üçte birinin 6 ay içinde tekrar düştüğü ve düşmenin yaşlılarda önemli bir mortalite nedeni olduğu bildirilmektedir⁽¹⁵⁾. Bu çalışmada da ev kazası geçiren yaşlılar arasında en fazla görülen ev kazası düşmelerdir (% 60.5). Tüm yaş gruplarında ve her iki cinsiyette (kadın % 64.3, erkek % 50.0) en sık görülen kaza tipi düşmelerdir. Bu bulgu Keskinoglu ve arkadaşlarının⁽⁷⁾, Topaç'ın⁽¹³⁾, Dönmez ve Gökkoca'nın⁽¹⁷⁾, Cihan ve arkadaşlarının⁽¹⁸⁾, Lee ve arkadaşlarının⁽¹¹⁾ araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Ev kazası geçiren yaşlılar arasında % 36.9 ile mutfakta kaza geçirenler en yüksek orandadır. Bu sonuç, mutfakta kazaya neden olabilecek araç-gereçlerin diğer alanlara göre daha fazla olmasından kaynaklanabilir. Lee ve arkadaşlarının⁽¹¹⁾ çalışmasında yaşlılarda ev kazalarının en sık tuvalette (% 29.0), Barry ve arkadaşları⁽⁹⁾ en fazla yatak odasında (% 35.2), Topaç⁽¹³⁾ en sık antre de (% 30.9) kaza olduğunu belirtmişlerdir.

Yaşlılar arasında kış mevsiminde (% 47.7) kaza geçirdiğini belirtenler en yüksek orandadır. Cihan ve arkadaşlarının⁽¹⁸⁾ ve Topaç'ın⁽¹³⁾ çalışmasında da yaşlılarda kazaların daha çok kış mevsiminde görüldüğü belirtilmektedir. Bu, özellikle kışın yaşlıların evde bulunma sürelerinin daha fazla olmasına bağlanabilir.

Çalışmada düşme nedeni olarak banyo-tuvalette tutunma barının olmamasını belirtenler (% 21.7) ilk sırada yer almaktadır. Lach ve arkadaşlarının (20) yaşlılar üzerinde yaptıkları çalışmada ise kaygan yüzeyler nedeniyle düşenlerin ilk sırada yer aldığı belirtilmiştir (20). Topaç'ın⁽¹³⁾ çalışmasında ise yaşlıların kaza nedenleri arasında ilk beş sırayı: yetersiz aydınlatma, halılar, unutulmuş veya yürüyüş yoluna konulmuş eşyalar, keskin ve sert köşeleri olan eşyalar ve ıslak zemin gibi faktörlerin aldığı belirtilmiştir. Bu çalışmada zehirlenmelerde bozuk gıda (% 100), kesiklerde kırık bardak kullanılması, yamalarda çaydanlığın, tencerenin sapının iyi kavranmaması nedeniyle kaza geçirenler (% 66.7) yüksek orandadır. Araştırmada ev kazası geçiren yaşlılar arasında tam iyileştiğini belirtenler ilk sırada yer (% 71.1) almaktadır.

Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre;

- yaşlılara uygun konutların inşa edilmesi ve konutta çevresel koşulların iyileştirilmesi, kaza riski yaratabilecek durumların ortadan kaldırılması,
- yaşlı bireyler, özellikle de yalnız yaşayanların, kadınların ev kazalarının nedenleri ve korunma yolları konusunda eğitilmeleri önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Kutsal Y.G. Yaşlanan Dünya, Yaşlanan Toplum, Yaşlanan İnsan. Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni 2003; 24; 3-4: 1-6.
2. Telatar TG, Özcebe H. Yaşlı Nüfus ve Yaşam Kalitelerinin Yükselmesi. Türk Geriatri Dergisi. 2004;7(3):162-65.
3. Akgün S, Bakar C, Budakoğlu İ. Dünya'da ve Türkiye'de Yaşlı Nüfus Eğilimi, Sorunları ve İyileştirme Önerileri. Türk Geriatri Dergisi.2004;7(2): 105-10.
4. Güner P, Güler Ç. Yaşlıların Ev Güvenliği ve Denetim Listesi. Geriatri 2002; 5;4: 150-154.
5. Kirby S.D: Safe, Comfortable Housing for the Elderly. <http://www.cdc.gov/nasd/docs/d000101-d000200/d000139/d000139.html>.4.2002
6. Erkal S, Şafak Ş. Yaşlılıkta Görülen Ev Kazaları ve Nedenleri. Nisbo Dergisi 2003;4:32-3
7. Keskinoglu P, Giray H, Pıçakçiefte M, ve ark. İnönü Sağlık Ocağı Bölgesindeki Yaşlılarda Ev İçi Kazalar. Türk Geriatri Dergisi 2004;7(2):89-94.
8. Karaduman A. Yaşlılık ve Turizm. (Ed: Yeşim K) Geriatri. Turgut Yayıncılık Tic A.Ş. 2002: 288-294.
9. Akdemir N. Yaşlılarda Evde Bakım ve Yaşam Kalitesine Etkisi. (Ed: Yeşim Kutsal) Geriatri. Turgut Yayıncılık Tic A.Ş. 2002: 235-240.
10. Woodland J. E, Hobson S. J. G. An Occupational Therapy Perspective on Falls Prevention Among Community- Dwelling Older Adults. Canadian Journal of Occupational Therapy.2003; 70(3): 174-182.
11. Lee VM, Wong TW, Lau CC. Home Accidents in Elderly Patients Presenting to an Emergency Department. Accid Emerg Nurse 1999; 7:96-102.
12. Tremblay KR, Kreul-Froseth SA. Safe Housing for the Elderly. <http://www.ext.colostate.edu/pubs/consumer/09913.html>.3.2003.
13. Topaç Ş. Gata Eğitim Hastanesinde Rutin İncelemeye Tabi Tutulan Yaşlı Bireylerde Ev Kaza Sıklığı, Kaza Özellikleri ile Nedenleri ve Bunun Yaşadıkları Konut Özellikleri İle İlişkisi. Hemşirelik Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002
14. Mandıracıoğlu A. Yaşlılarda Kaza Riski. Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi.1993; 3 (2): 30-34.
15. Kuzeyli Yıldırım Y, Karadakovan A. Yaşlı Bireylerde Düşme Korkusu ile Günlük Yaşam Aktiviteleri ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki. Türk Geriatri Dergisi. 2004;7(2):78-83.
16. Horan MA, Clague JE. Injury in the Aging Recovery and Rehabilitation : Br Med Bull.1999;55(4):895-909.
17. Dönmez L, Gökkoca Z. Accident Profile of Older People in Antalya City Center, Turkey. Arch Gerontol Geriatr 2003; 37:99-108.
18. Cihan ÜA, Dinç G, Oruçoğlu A, ve ark. Manisa Muradiye Sağlık Ocağı Bölgesinde Yaşlılarda Kaza Sıklığı ve Kaza ile İlişkili Faktörler. Yedinci Halk Sağlığı Günleri. 11-13 Eylül 2001, Eskişehir.s.21.
19. Barry E. et all. Preventing Accidental Falls Among Older People in Long Stay Units. Ir Med J 2001;94(6): 172-176.
20. Lach H et al: Falls in the Elderly; reliability of a Classification System. J Am Geriatric Soc 1991;39:197-202.